

Metaphor perceptions of classroom teachers towards the concept of “economy”

Yakup Oflar¹

¹National Ministry of Education, ORCID: [0000-0003-4014-3754](https://orcid.org/0000-0003-4014-3754)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type: Research article
Received: 8.7.2024
Accepted: 23.12.2024
Publication: 31.12.2024
Month/ year: 12/2024
Citation: Oflar, Y. (2024). Metaphor perceptions of classroom teachers towards the concept of “economy”. *International Journal of Düzce Educational Sciences*, 2(2), 134-148.

The aim of this study is to determine the perceptions of classroom teachers towards the concept of “economy” through metaphors. The study group consists of 117 primary school teachers working in public schools affiliated to the Ministry of National Education in Bolu in the 2023-2024 academic years. In the study, phenomenology pattern, one of the qualitative research methods, was used. Classroom teachers participating in the study were given a semi-structured interview form containing the statement “Economy is like ... because ...”. The data obtained was analyzed using the content analysis method. The people who participated in the research were coded as “KÖ 1” (Female Teacher 1), “EÖ 1” (Male Teacher 1) and the metaphor expression produced was then used as specified. The opinions of 8 out of 117 classroom teachers were excluded from the scope of the research since they did not express a metaphor. According to the findings, 109 classroom teachers created a total of 88 metaphors. These metaphors are classified into 8 categories. These categories are “for human”, “nature”, “object”, “intangible”, “earth”, “energy”, “disaster” and “human”. As a result of the research, it was seen that the participants generated a wide variety of metaphors related to the concept of economy. In these metaphors, “weather” (f: 5), “life” (f: 4), “health” and “agriculture” (f: 3) take the first three places. Among the suggestions are conducting studies examining the views of teachers from different levels and branches on the concept of economics and the views of teachers on different concepts related to economics.

Keywords: Metaphor, economy, classroom teacher.

Sınıf öğretmenlerinin “ekonomi” kavramına yönelik metafor algıları

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Sınıf öğretmenlerinin “ekonomi” kavramına yönelik algılarının metafor yoluyla belirlenmesidir. Çalışma grubunu 2023 - 2024 eğitim - öğretim yılında Bolu’da Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında görev yapan 117 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Sınıf öğretmenlerine “Ekonomi ... gibidir. Çünkü ...” ifadesinin yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu verilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan kişiler KÖ 1 (Kadın Öğretmen 1), EÖ 1 (Erkek Öğretmen 1) şeklinde kodlanmış ve üretilen metafor ifadesinin devamında belirtilen şekilde kullanılmıştır. 117 sınıf öğretmenin 8’inin görüşleri bir metafor ifade etmediğinden araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bulgulara göre 109 sınıf öğretmeni toplam 88 metafor meydana getirmiştir. Bu metaforlar 8 kategoride sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler “insan için”, “tabiat”, “nesne”, “soyut”, “yeryüzü”, “enerji”, “felaket” ve “insan”dır. Araştırma sonucunda katılımcıların ekonomi kavramına ilişkin çok çeşitli metaforlar oluşturduğu görülmüştür. Bu metaforlarda “hava durumu” (f: 5), “hayat” (f: 4), “sağlık” ve “tarım”(f: 3) ilk üç sırada yer almaktadır. Ekonomi kavramı üzerinde farklı kademe ve branş öğretmenlerin görüşlerinin ve ekonomiyle ilgili farklı kavramlar üzerinden öğretmen görüşlerinin incelediği çalışmalar yapılması öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Metafor, ekonomi, sınıf öğretmeni.

Giriş

Ekonominin sosyal yapı içerisinde önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzde fertler arasındaki hemen hemen tüm etkileşim alanında ekonomi ön plana çıkmaktadır. Siyasi faaliyetlerin amaçlarından biri de bir politika dâhilinde ekonominin dolayısıyla toplum refahının daha iyi duruma getirilmesidir. Eğitim çalışmalarının gerçekleşmesi için ekonomi olmazsa olmazlardandır. Bugün, şu bir gerçektir ki çağın teknolojik ve fiziksel gerekleri düşünüldüğünde eğitimin kalitesi eğitim ekonomisinin büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Toplum içerisinde birlikte yaşayan insanlar arasındaki birçok durum bir noktayla ekonomiyle ilişkilidir.

Türk Dil Kurumu (TDK, 2024) ekonomiyi, insanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü, iktisat ve bir ülkede, bölgede ya da bir bütün olarak dünyada ürün ve hizmetlerin üretim, dağıtım, değişim, tekrar üretim ve tüketiminin gerçekleştirildiği sistem olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda en fazla göze çarpan etmenler üretim ve tüketim kavramları öne çıkmaktadır. İnsanlar birinci kavram için güç sarf etmekte ve bunun karşılığında da bir değer elde etmektedirler. Elde edilen bu değer ikinci kavram olan tüketim ile elden çıkmakta ya da el değiştirmektedir.

Günümüzdeki yaygın tanımıyla ekonomi, sonsuz ihtiyaçların kıt kaynaklarla verimli ve etkin olarak karşılanmasıdır (Onur, 2004). Görüldüğü gibi ihtiyaçların bir sınırı bulunmamaktadır. İhtiyaçların meydana getireceği kaynaklar ise sınırlıdır. Mühim olan sınırlı kaynaklarla sınırsız ihtiyaçlar giderilmeye çalışılırken ihtiyaçlara istekler karıştırılmadan uygun sınırın konulmasıdır. Bu durum öncelikle ferdin akabinde toplumun hem maddi hem de manevi hayatını daha yaşanabilir kılacaktır.

Kişiler arası iletişimde önemli bir yere sahip olan kelimeler anlatılmak istenen farklı durumlarda ihtiva ettikleri gerçek anlamlarının dışında da kullanılmaktadırlar. Bu kullanıma metafor (mecaz) denilmektedir ve Türk Dil Kurumu (TDK, 2024) metaforu, bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenden başka anlamlara gelecek şekilde kullanma olarak tanımlamaktadır. “Kırılmak” kelimesi birinci anlamı itibarıyla, kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak, anlamındayken “cesaretin kırılması” misâlinde cesaretin azalması, ortadan kalması gibi mecaz anlamlar taşımaktadır.

Metafor kelimesi Yunanca “meta” (değişmek) ve “pherein” (aktarmak) kelimelerinin birlikte kullanılmasıyla oluşan “metapherein” kelimesinden gelmektedir (Levine, 2005). Kelimenin, kavram verilirken mevcut anlamının istenilen duruma göre değiştirmesi durumunda oluşan yeni anlam, metaforu meydana getirmektedir.

Memişoğlu ve Güçin (2017) metaforu, iki nesne veya kavramı birbirine bağlayan dilsel bir araç olarak görmektedir. Yine Memişoğlu ve Güçin metaforu bir yaşantı alanından başka bir yaşantı alanına geçiş veya karşılaştırma yapmak üzere iki değişiklik fikir veya kavramın bağlantılarının sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilme olarak tanımlamaktadırlar. Metafor, açıklanmak istenen kavramları birbirine bağlarken, farklı konuların çeşitli sembollerle birbirine bağlantı kurulmasıdır.

Zor kavram ve terimlerin öğrenimi sürecinde, soyut kavramların somutlaştırılmasında ve görselleştirmesinde metaforlar son derece önemlidir (Güveli vd., 2011). Bu bağlamda zor olan kavramlar daha anlaşılabilir durumda olan metaforlar yardımıyla öğretilmek ya da karşı tarafa aktarılmak istenmektedir. Burada iki kavram ortaya çıkmaktadır. Birincisi aktarılmak istenen birincil gerçek kavram ve ikincisi gerçek kavramı vermek için ifade edilen ikincil mecaz kavramdır.

Metafor, son yıllarda eğitimcilerin dikkatini yoğun bir şekilde çekmekte ve çeşitli kavramlarla ilgili metafor çalışmaları öğrenci, öğretmen ve öğretmen adayları gibi farklı grupların katılımıyla hazırlanmaktadır (Ekici, 2017). Alan yazın tarandığında ekonomi ile ilgili Bayrı ve Akçacı'nın (2020) “Metafor Yöntemi ile Temel Ekonomik ve Finansal Kavramların Algı Seviyelerinin Belirlenmesi: Kilis Örneği” adlı çalışması yer almaktadır. Bu çalışmada katılımcılardan para, enflasyon, ekonomik büyüme, durgunluk, döviz, faiz, işsizlik, tüketim, yatırım, tasarruf, vergi ve altın kavramlarına yönelik algı seviyeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bunların yanında; müdür (Pesen, Kara, & Gedik, 2005), müfettişlik (Döş, 2010), matematik (Güveli, İpek, Atasoy, & Güveli, 2011), öğretmen (Yılmaz, Göçen, & Yılmaz, 2013), tarih (Er Tuna & Mazman Budak, 2013), üniversite hocası (Tortop, 2013), küresel ısınma (Kaya, 2014), değer (Aydın & Sulak, 2015), oyuncak (Giren & Durak, 2015), “facebook” (Eren, Çelik, & Aktürk, 2016), darbe (Memişoğlu & Güçin, 2017), bilgisayar (Ekici, 2017), kimlik ve kültür (Ocak,

Çiydem, & Akdoğan, 2017), üniversite (Uğurlu, 2018), bilişim teknolojisi kullanımı (Şahin, 2019), gibi kavramlara yönelik öğrenci, öğretmen, öğretmen adayları üzerinde yapılmış çeşitli metafor çalışmaları bulunmaktadır. İlgili çalışmalarda metafor kullanılmış olması metaforların kullanımı yönüyle bu çalışmayla ilgilidir. Bunun yanında eğitimin farklı noktalarının da metafor çalışmalarında kullanılmış olması bu ilgiye dahildir.

Araştırmanın Amacı

Ekonomi toplumdaki her kesimi doğrudan ilgilendiren bir kavramdır. Literatüre bakıldığında ekonomi kavramının metaforlar aracılığıyla nasıl aktarıldığına yönelik ilgili birden fazla çalışmayla karşılaşmamaktadır. Bu yönüyle, sınıf öğretmenlerinin “ekonomi” kavramına yönelik algılarının metaforlarla nasıl ifade ettikleri çalışmanın önem kısmında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, Sınıf Öğretmenlerinin ekonomi kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla analiz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda;

- Sınıf öğretmenleri “ekonomi” kavramını açıklamak için hangi metaforları kullanmaktadırlar,
- “Ekonomi” kavramına yönelik olarak sınıf öğretmenlerince belirtilen metaforlar, ortak özelliklerine göre hangi kategoriler altında toplanmaktadır? sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan “olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, farkında olduğumuz lakin derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışımızın olmadığı olgulara odaklanan bir araştırma desendir. Olgubilim deseni katılımcılarca açıklanan bir olgu hakkında araştırmacının insan tecrübelerinin özünü tanımlamaya çalıştığı bir sorgulama stratejisidir (Creswell, 2003). Olgubilimde günlük hayatta sık sık karşılaştığımız fakat ayrıntılı bilgilerine sahip olmadığımız olaylar, durumlar, tecrübeler, algılar, yönelimler, kavramlar derinlemesine ve ayrıntılı olarak tabii ortamında gerçekçi ve bütüncül bir yapıda incelenmektedir. Olgubilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım & Şimşek, 2005)

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023 - 2024 eğitim - öğretim yılında Bolu'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapan 117 Sınıf Öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna ait veriler tablo 1, 2 ve 3'te verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubundaki öğretmenlerin mesleki kıdem ve cinsiyetlerini göre frekans ve yüzdelik dağılımı.

Mesleki Kıdem	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1 - 10 Yıl	9	7,7	3	2,6	12	10,3
11 - 20 Yıl	21	17,9	31	26,5	52	44,4
21 - 30 Yıl	19	16,2	18	15,4	37	31,6
31 Yıl ve Üzeri	3	2,6	13	11,1	16	13,7
Toplam	52	44,4	65	55,6	117	100

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğretmenlerin 52'sinin (% 44,4) kadın ve 65'inin (% 55,6) erkek olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin 12'si (% 10,3) 1-10 yıllık mesleki kıdeme, 52'si (%44,4) 11-20 yıllık mesleki kıdeme, 37'si (% 31,6) 21-30 yıllık mesleki kıdeme ve 16'sı (%13,7) 31 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 2. Çalışma grubundaki öğretmenlerin eğitim durumu ve cinsiyetlerini göre frekans ve yüzdelik dağılımı.

Öğrenim Durumu	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	42	35,9	50	42,7	92	78,6
Lisansüstü	10	8,5	15	12,8	25	21,4
Toplam	52	44,4	65	55,6	117	100

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğretmenlerin 92'sinin (% 78,6) lisans ve 25'inin (% 21,4) lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan kadın öğretmenlerin toplam içerisinde 42'si (% 35,9) lisans ve 10'u (% 8,5) lisansüstü mezunudur. Yine erkek öğretmenlerin toplam içerisinde 50'si (% 42,7) lisans ve 15'i (% 12,8) lisansüstü mezunudur.

Tablo 3. Çalışma grubundaki öğretmenlerin cinsiyetlerinin kendi içerisinde eğitim durumuna göre frekans ve yüzdelik dağılımı.

Cinsiyet	Lisans		Yüksek lisans		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	42	80,8	10	19,2	52	100,0
Erkek	50	76,9	15	23,1	65	100,0
Toplam	92	78,6	25	21,4	117	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin 92'sinin (%78,6) lisans ve 25'inin (% 21,4) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Cinsiyet faktöründen bakıldığında kadın öğretmenlerin kendi içlerinde 42'si (80,8) lisans mezunu ve 10'u (%19,2) lisansüstü mezunu ve erkek öğretmenlerin yine kendi içlerinde 50'si (%78,6) lisans mezunu ve 25'i (% 21,4) lisansüstü mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada Sınıf Öğretmenlerinin “ekonomi” kavramına yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla “*Ekonomi ... gibidir. Çünkü ...*” yazan yarı yapılandırılmış formlar “Google Form” aracılığı ile internet üzerinden gönderilmiştir. Form oluşturulurken benzer çalışmalardan faydalanmıştır. Bu ifade katılımcıların metafor algılamalarını belirlemede kullanılan belirgin ifadedir (Aydın & Sulak, 2015; Bolat, 2017; Ekici, 2017; Uğurlu, 2018). Form 11.03.'24 – 18.03.'24 tarihleri arasında açık tutulmuş olup öğretmenlere okul “whatsapp” grupları aracılığıyla ulaştırılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin bu forma verdiği cevaplar çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Edinilen verilerin çözümlenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Cohen, Manion ve Morrison (2007) içerik analizini, eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve ihtiva ettikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemi olarak da tanımlamaktadırlar. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri KÖ1(Kadın Öğretmen 1), EÖ1 (Erkek Öğretmen 1) şeklinde numaralandırılmış ve adlandırılmıştır. Metafora ilişkin açıklamayı kimin söylediğine ilgili bilgiler adlandırılan şekliyle metaforun arkasından verilmiştir. Edinilen metaforların benzer kavram içerisinde olanları gruplandırılmış ve bu gruplar 8 kategoriye ayrılarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada elde edilen 88 adet farklı metafor kategoriler altında gruplandırılarak örneklerine bulgular kısmında yer verilmiştir. Araştırmaya katılan 117 öğretmenin 8'inin ifadesi bir metafor ifade etmediğinden çıkarılmıştır. Bu 8 öğretmen metafor belirtmek yerine ekonomi hakkındaki düşüncelerini ifade etmiş ya da geçerli bir gerekçe sunmamışlardır. Bütün bunlara bağlı olarak 8 cevap elenerek kalan 109 cevap değerlendirmeye alınmıştır. Güvenilirlik analizleri içerisinde öğretmenlerin ekonomi kavramı için oluşturdukları metaforların benzer içerikte olanların kavram kategorisi oluşturulmasında uzman görüşünden yararlanılmıştır.

Etik Kurul İzni

01.02.2024 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 2024/01 karar sayısı ile izin verilmiştir.

Bulgular**Ekonomi Kavramına Yönelik Metaforlar ve Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı**

Sınıf Öğretmenlerinin “*ekonomi*” kavramıyla ilgili metaforları ve bu metaforların mesleki kıdeme göre dağılımları Tablo 4’te verilmiştir. Edinilen bulgulara göre 88 farklı metafor üretildiği görülmüştür. Toplam frekanslara bakıldığında bu sayınının 109 olduğu görülmektedir ki bazı metaforlar birden fazla kez tekrar edilmiştir. En fazla üretilen metaforlar sırasıyla *hava durumu* (f: 5), *hayat* (f: 4), *sağlık*(f: 3) ve *tarım* (f: 3)’dir. Bunların yanında *ağaç*, *asansör*, *balon*, *deniz*, *evlilik*, *karadelik*, *okyanus*, *rüzgâr*, *su* ve *tahterevalli* metaforları da (f: 2) 2’şer kez kullanılmışlardır.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Ekonomi Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Sıra No	Metafor	1 - 10 Yıl (f)	11 - 20 Yıl (f)	21 - 30 Yıl (f)	31 Yıl ve Üzeri (f)	Toplam (f)
1	Hava durumu		3	1	1	5
2	Hayat		3	1		4
3	Sağlık			1	2	3
4	Tarım	1	2			3
5	Ağaç			2		2
6	Asansör		2			2
7	Balon		2			2
8	Deniz		1	1		2
9	Evlilik		2			2
10	Karadelik		2			2
11	Okyanus		2			2
12	Rüzgâr		2			2
13	Su		2			2
14	Tahterevalli		2			2
15	Aile				1	1
16	Akarsu				1	1
17	An haber			1		1
18	Ateş topu			1		1
19	Ayna			1		1
20	Baba		1			1
21	Baraj			1		1
22	Bataklık		1			1
23	Bedensel güç		1			1
24	Bilmece				1	1
25	Bumerang			1		1
26	Buz dağı	1				1
27	Cam				1	1
28	Canavar			1		1
29	Çan eğrisi	1				1
30	Çocuk				1	1
31	Çok bilinmeyenli denklem			1		1
32	Çorba	1				1
33	Çuval			1		1
34	Dağcı		1			1
35	Dalgalı deniz		1			1
36	Davul			1		1
37	Denge			1		1

38	Dipsiz kuyu		1			1
39	Direği kırılmış gemi			1		1
40	Diş macunu			1		1
41	Domino taşı	1				1
42	Eğitim			1		1
43	Elektrik				1	1
44	Elma	1				1
45	Ergen bir insan		1			1
46	Ergenlik çağındaki çocuk		1			1
47	Fabrika	1				1
48	Gökkuşuğu			1		1
49	Güç				1	1
50	Güvensiz			1		1
51	Güzellik		1			1
52	Hava		1			1
53	İsim soy isim		1			1
54	Kadın		1			1
55	Kalp ritmi	1				1
56	Kanser			1		1
57	Kaos			1		1
58	Karadeniz		1			1
59	Karmaşa			1		1
60	Karpuz			1		1
61	Kartopu			1		1
62	Kaynayan su	1				1
63	Kazan		1			1
64	Köprü		1			1
65	Kumbara	1				1
66	Maraton		1			1
67	Meteor				1	1
68	Mevsim			1		1
69	Nefes almak		1			1
70	Okey		1			1
71	Oyun hamuru		1			1
72	Örümcek ağı			1		1
73	Pazar				1	1
74	Sel				1	1
75	Sirke	1				1
76	Siyah ve beyaz şeffaf gözlük			1		1
77	Şelale		1			1
78	Tasarruf			1		1
79	Taş cevheri		1			1
80	Terazi			1		1
81	Toprak		1			1
82	Uçmak			1		1
83	Uzay		1			1
84	Üretim		1			1
85	Yanardağ		1			1
86	Yangın				1	1
87	Yaşlı insan			1		1
88	Zaman			1		1
Toplam		11	50	34	14	109

Tablo 4'te çalışmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre en fazla üretilen metafor değerlerine bakıldığında; 1 – 10 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler toplam 11 metafor üretmiş olup hiçbir metaforları 1'den fazla tekrar edilmemiştir. Yine tablo 4'te 11 – 20 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ürettiği metaforlar *hava durumu ve hayat (f: 3), tarım, asansör, balon, evlilik, karadelik, okyanus, rüzgâr su ve tahterevalli (f: 2)*'dir. 21 – 30 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler toplam 34 metafor üretmiş olup sadece ağaç (f: 2) metaforu 1'den fazla kez kullanılmıştır. Aynı şekilde Tablo 4'te 31 ve üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler toplam 14 metafor üretmiş olup sadece sağlık (f: 2) metaforu 1'den fazla kez kullandıkları görülmektedir.

Bunlarla birlikte *hayat* metaforu 1 – 10 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler dışında her grup tarafından da kullanılmıştır. *Hayat* metaforu 11 – 20 ve 21 – 30 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler, *sağlık* metaforu 21 – 30 ve 31 ve üzeri yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler, *tarım* metaforu 1 – 10 ve 11 – 20 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler ve *deniz* metaforu 11 – 20 ve 21 – 30 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenler tarafından kullanıldıkları da Tablo 4'te görülmektedir..

Sınıf öğretmenleri tarafından en çok kullanılan metaforlar ve bu metaforların kullanım yüzdeleri aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenleri Tarafından En Çok Kullanılan Metaforlar ve Bu Metaforların Kullanım Yüzdeleri

	Metafor	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Hava durumu	5	4,7
2	Hayat	4	3,7
3	Sağlık	3	2,8
4	Tarım	3	2,8
5	Ağaç	2	1,9
6	Asansör	2	1,9
7	Balon	2	1,9
8	Deniz	2	1,9
9	Evlilik	2	1,9
10	Karadelik	2	1,9
11	Okyanus	2	1,9
12	Rüzgâr	2	1,9
13	Su	2	1,9
14	Tahterevalli	2	1,9
	Toplam	35	32,7

Tablo 5'te sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan ilk 14 metaforun toplam 88 metafor içerisinde % 32,7 gibi yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durum metaforlar oluşturulurken benzer metaforların söylenmesi bakımından önem arz etmektedir.

Yine tablo 5'te *hava durumu, hayat, sağlık ve tarım* metaforlarının % 14'lük pay ile önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bahse konu bu metaforların tamamı, insan yaşamını doğrudan etkileyen durumlar olması bakımından, ekonominin insan hayatı içerisindeki yeri de göz önüne alındığında önemli yerlere sahiptirler.

Ekonomi Kavramına İlişkin Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Ekonomi ile ilgili 88 farklı metafor 109 sınıf öğretmeni tarafından oluşturulmuştur. Bu metaforlar ekonominin farklı durumlarının nitelemektir. Sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve açıklamalarına bakılarak ekonomi kavramının farklı durumlarını ortaya çıkararak 8 farklı kategori oluşturulmuştur. Oluşturan bu kategoriler sınıf öğretmenlerinin oluşturduğu en çok metafor sayısına göre sıralanmıştır. Sıralamaya bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ekonomi kavramıyla ilgili algılarının tercih dağılımı da görülmektedir.

Tablo 6. Ekonomi Kavramına İlişkin Metaforların Kategorileri

Kategori	İçerdiği Metafor Sayısı	Metaforların Frekansı (f)
1 İnsan İçin	12	20
2 Tabiat	13	20
3 Nesne	16	19
4 Soyut	14	14
5 Yeryüzü	11	13
6 Enerji	8	8
7 Felaket	7	8
8 İnsan	7	7
Toplam	88	109

Oluşturulan kategoriler; “insan için”, “tabiat”, “nesne”, “soyut”, “yeryüzü”, “enerji”, “felaket”, ve “insan”dır. Oluşturulan bu kategoriler ve atlarında incelenen Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları alt başlıkları altında incelenmiştir. Bu kategorilerden birinci ve sekizinci insan kavramını içerisinde barındırmaktadır. Birinci grup kategori olan “insan için” bir yönüyle insana hizmet eden, insan ilgilendiren, insanın yaşamını sürdürmesi için gerekli olan durumların metaforlaştırılmış hallerini içermektedir. Sekizinci kategorideki “insan” ise doğrudan insanın kendisiyle ilişkili olan durumların metaforlaştırılmış hallerini içermektedir.

Ekonomi Kavramına İlişkin “İnsan İçin” Kategorisindeki Metaforlar

“İnsan için” kategorisinde 20 sınıf öğretmeni tarafından 12 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin insan için var olanlar ya da yapılanlar gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. “İnsan İçin” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

Metaforlar	Frekans
1 Hayat	4
2 Tarım	3
3 Sağlık	3
4 Evlilik	2
5 Baraj	1
6 Fabrika	1
7 Köprü	1
8 Çorba	1
9 Sirke	1
10 Aile	1
11 Hava	1
12 Üretim	1
Toplam	20

Tablo 7’ye bakıldığında bu kategoriyle ilgili olarak en fazla “hayat (f: 4)”, “tarım ve sağlık (f: 3)” ve “evlilik (f: 2)” metaforlarının kullanıldığı görülmektedir. “Hayat” metaforu aynı zamanda bu çalışmada en fazla sınıf öğretmeni tarafından da üretilen (f: 4) ikinci metafordur. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; hayat, tarım, sağlık, evlilik gibi insan için var olan, olması gereken ya da üretilenlerdir. “İnsan İçin” kategorisi metafor sayısı (12) bakımından dördüncü ve frekans dağılımı bakımından (f: 20) tabiat kategorisiyle ilk sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi hayat gibidir. Kimi zaman iyi kimi zaman kötü, inişli çıkışlı. Ne zaman ne olacağı belli değildir. (KÖ 28)
Ekonomi tarım gibidir. Çünkü iyi tohum kullanıp, tarlayı iyi sürüp, suyunu gübresini verip iyi ekip biçersen bir de havalar iyi giderse çok iyi ürün alırsın.(EÖ 53)

Ekonomi sağlık gibidir. Sağlıklı insan mutludur ekonomik durumu iyi olan insan da mutludur. (EÖ 46)

Ekonomi evlilik gibidir. Evliliğiniz iyi giderse mutlu olursunuz. Ekonomi de iyi olursa refah düzeyi artar ve tüm ülke mutlu olur. (KÖ 20)

Ekonomi baraj gibidir. Barajdaki su oranına bağlı elektrik üretimi veya sulama potansiyeli artar veya azalır, ekonomi de de gelir oranına bağlı olarak üretim, istihdam vb. artar veya azalır. (EÖ 8)

Ekonomi köprü gibidir. Ekonominiz sağlamsa hayatınızdaki farklı istek ve aşamaya geçiş yapabilirsiniz. (KÖ 35)

Ekonomi üretim gibidir. Üretim yaptıkça ticaret gelişir. Ticaret yaptıkça ekonomik olarak güçlenilir. (KÖ 48)

Ekonomi Kavramına İlişkin “Tabiat” Kategorisindeki Metaforlar

“Tabiat” kategorisinde 20 sınıf öğretmeni tarafından 13 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin tabiat ve onun bileşenleri gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve frekans dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. “Tabiat” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	Hava durumu	5
2	Ağaç	2
3	Rüzgâr	2
4	Su	2
5	Meteor	1
6	Taş cevheri	1
7	Kartopu	1
8	Örümcek ağı	1
9	Uzay	1
10	Mevsim	1
11	Toprak	1
12	Elma	1
13	Karpuz	1
	Toplam	20

Tablo 8 incelendiğinde bu kategori ile ilgili olarak en fazla “hava durumu” (f: 5) metaforunun kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında “ağaç”, “rüzgâr” ve “su” metaforları da ikişer kez (f: 2) kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerine göre ekonomi bu kategoride; hava durumu, rüzgâr, ağaç, su, taş cevheri, toprak, elma gibi tabiat ve onunlar ilgili olanlar gibidir. “Tabiat” kategorisi metafor sayısı (13) bakımından üçüncü ve frekans dağılımı bakımından (f: 20) “insan için” kategorisiyle ilk sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi hava durumu gibidir. Çünkü bir tahminde bulunursun ama asla tam olarak ne olacağını bilemezsin. (EÖ 25)

Ekonomi hava durumu gibidir. Ne olacağını tahmin edebilirsin ama asla tam sonucu bilemezsin. (EÖ 26)

Ekonomi ağaç gibidir. Ürettikçe bereketi olur huzur verir, üretim olmazsa para tükenir kısır döngü oluşur fakirleşilir. Üretim olmadıkça Kısır döngü oluşur para biter huzur kalkar. (KÖ 2)

Ekonomi su gibidir. Çünkü olmazsa olmazdır. (KÖ 42)

Ekonomi meteor gibidir. Katlanarak büyüyerek düşüyor ve temasa geçtiği bölgede kalıcı zararlar bırakıyor. (KÖ 37)

Ekonomi toprak gibidir. Tarlayı çapalamadan, toprağa ürün ekmeden verim alınmaz. (EÖ 56)

Ekonomi karpuz gibidir. Gerekli şartlar ve bakım olmaz ise ya büyümmez çürür ya da büyür kabak olur. (EÖ 33)

Ekonomi Kavramına İlişkin “Nesne” Kategorisindeki Metaforlar

Ekonomi kavramına yönelik “Nesne” kategorisinde 19 sınıf öğretmeni tarafından 16 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin elle tutulabilen ya da dokunulabilen bir nesne ya da araç-gereç gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıda, Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. “Nesne” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

Metaforlar	Frekans
-------------------	----------------

1	Balon	2
2	Asansör	2
3	Tahterevalli	2
4	Ayna	1
5	Bumerang	1
6	Cam	1
7	Çuval	1
8	Davul	1
9	Domino taşı	1
10	Kazan	1
11	Kumbara	1
12	Oyun hamuru	1
13	Siyah ve beyaz şeffaf gözlük	1
14	Terazi	1
15	Direği kırılmış gemi	1
16	Diş macunu	1
Toplam		19

Tablo 9'a bakıldığında bu kategoriyle ilgili olarak en fazla *"hayat"*, *"asansör"* ve *"tahterevalli"* (f: 2) metaforlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; balon, asansör, tahterevalli, ayna, çam, çuval, terazi, kumbara, kazan gibi nesne ya da araç-gereç biçimindedir. *"Nesne"* kategorisi metafor sayısı (16) bakımından birinci ve frekans dağılımı bakımından (f: 19) ikinci sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi balon gibidir. Çok şişerse patlar. (EÖ 6)

Ekonomi balon gibidir. Fazla şişirirseniz patlar. (EÖ 7)

Ekonomi asansör gibidir. Çünkü ne zaman çıkacağı, ne zaman ineceği belli olmaz. (KÖ 4)

Ekonomi tahterevalli gibidir. Çünkü dönem dönem yükselir, dönem dönem iner (KÖ 44)

Ekonomi bumerang gibidir. Çünkü ekonomi her zaman hayatımızın etrafında döner. (EÖ 11)

Ekonomi davul gibidir. Çok ses var ... Ama içi boş... Paranın adı kaldı... Kendisi yok ... (EÖ 15)

Ekonomi kumbara gibidir. Biriktirmekte fayda görecek ve tasarruf etmek bütçenize katkı sağlayacak. (KÖ 36)

Ekonomi diş macunu gibidir. Dibinden sıkarsan iyi de ortasından sıkarsan çabuk bitiyor. (EÖ 17)

Ekonomi Kavramına İlişkin "Soyut" Kategorisindeki Metaforlar

"Soyut" kategorisinde 14 sınıf öğretmeni tarafından 14 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin soyut ve elle tutulup gözle görülemeyen kavramlar gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıda, Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. "Soyut" Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	An haber	1
2	Bilmece	1
3	Çan eğrisi	1
4	Çok bilinmeyenli denklem	1
5	Denge	1
6	Eğitim	1
7	Güvensiz	1
8	Güzellik	1
9	İsim soy isim	1
10	Kaos	1
11	Karmaşa	1
12	Zaman	1
13	Pazar	1

14	Tasarruf	1
Toplam		14

Tablo 10 incelendiğinde bu kategorideki tüm metaforların birer defa tercih edildiği görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; an haber, bilmece, çan eğrisi, çok bilinmeyenli denklem, denge, güzellik, kaos, karmaşa, zaman, pazar, tasarruf gibi soyut biçimdedir. “soyut” kategorisi metafor sayısı (14) bakımından ikinci ve frekans dağılımı bakımından (f: 14) üçüncü sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi bilmece gibidir. Çünkü bilmeyenlerin yetkili olduğu bir alandır. (EÖ 10)

Ekonomi çok bilinmeyenli denklem gibidir. Çünkü etkileyen onlarca faktör vardır.(EÖ 14)

Ekonomi eğitim gibidir. Para yönetimi için eğitim gerekir. Paranın yönetimi parayla ilgili her türlü işlem demektir. (KÖ 19)

Ekonomi güzellik gibidir. Onu diğer insanların algıları belirler.(EÖ 24)

Ekonomi isim soy isim gibidir. Çünkü herkes bilir... (Bildiğini zanneder)(EÖ 29)

Ekonomi zaman gibidir. Çünkü iyi değerlendirilmeli yoksa kaybolur. Geri getiremeyiz. (KÖ 51)

Ekonomi Kavramına İlişkin “Yeryüzü” Kategorisindeki Metaforlar

“Yeryüzü” kategorisinde 13 sınıf öğretmeni tarafından 1 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin yeryüzü ve onu oluşturan bileşenler gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıda, Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. “Yeryüzü” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	Deniz	2
2	Okyanus	2
3	Akarsu	1
4	Bataklık	1
5	Buz dağı	1
6	Dalgali deniz	1
7	Dipsiz kuyu	1
8	Gökkuşluğu	1
9	Karadeniz	1
10	Şelale	1
11	Yanardağ	1
Toplam		13

Tablo 11’e bakıldığında bu kategoriyle ilgili olarak en fazla “deniz” ve “okyanus” (f: 2) metaforunun kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; deniz, okyanus, akarsu, bataklık, şelale, yanardağ, Karadeniz, buz dağı gibi yeryüzü ve onu oluşturan etmenler biçimindedir. “Yeryüzü” kategorisi metafor sayısı (11) bakımından beşinci ve frekans dağılımı bakımından (f: 13) dördüncü sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi deniz gibidir. Sürekli dalgalanmalar vardır. (KÖ 16)

Ekonomi akarsu gibidir. Çünkü bazen coşkun bir nehir, bazen de yazları kuruyan bir çay gibidir. (KÖ 3)

Ekonomi okyanus gibidir. Girersen çıkamayabilirsin. (EÖ 40)

Ekonomi buz dağı gibidir. Çünkü her an bir parçalanma ve bir erime olabilir. (KÖ 7)

Ekonomi gökkuşluğu gibidir. Etkileyeni ve etki alanı çok geniş. (KÖ 22)

Ekonomi şelale gibidir. Bazen sert akıyor bazen duruluyor. (EÖ 51)

Ekonomi yanardağ gibidir. Ne zaman patlayıp taşacağı belli değil. (KÖ 49)

Ekonomi Kavramına İlişkin “Enerji” Kategorisindeki Metaforlar

“Enerji” kategorisinde 8 sınıf öğretmence 8 farklı metafor ifade edilmiştir. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin hareket halinde olan ve güç gibi enerji şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıda, Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. “Enerji” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	Bedensel güç	1
2	Elektrik	1
3	Güç	1
4	Kalp ritmi	1
5	Maraton	1
6	Nefes almak	1
7	Uçmak	1
8	Okey	1
	Toplam	8

Tablo 12 incelendiğinde bu kategorideki tüm metaforların birer kez kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; bedensel güç, elektrik, güç, kalp ritmi, maraton, nefes almak, uçmak ve okey gibi enerji ve enerji gerektiren eylem biçiminin dedir. “Enerji” kategorisi metafor sayısı (8) bakımından altıncı ü ve frekans dağılımı bakımından (f: 8) “felaket” kategorisiyle beraber beşinci sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi bedensel güç gibidir. Çünkü gücünüz yoksa amaçlarınızı gerçekleştiremezsiniz. (KÖ 6)

Ekonomi elektrik gibidir. Çünkü iyi ve gereği gibi yapılırsa yarar verir. Yoksa zarar verir. (EÖ 18)

Ekonomi güç gibidir. Çünkü her zorluğu kendi amaçlarınız doğrultusunda aşabilirsiniz. (EÖ 23)

Ekonomi kalp ritmi gibidir. Ülkemizde bir inip bir çıkıyor. (KÖ 30)

Ekonomi maraton gibidir. Kısa vadeli değil uzun soluklu çalışmalar yapılmalı yeni gelen her yönetici kendi kafasına göre yöntemler belirlememeli. Ekonomide devlet politikası olmalı pes edilmemelidir. (EÖ 37)

Ekonomi nefes almak gibidir. Düzen bozulursa yaşam biter. (KÖ 38)

Ekonomi Kavramına İlişkin “Felaket” Kategorisindeki Metaforlar

“Felaket” kategorisinde 8 sınıf öğretmeni tarafından 7 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin felaket ve felaketle ilgili kavramlarla tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıda, Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. “Felaket” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	Karadelik	2
2	Ateş topu	1
3	Canavar	1
4	Kanser	1
5	Kaynayan su	1
6	Yangın	1
7	Sel	1
	Toplam	8

Tablo 13’e bakıldığında bu kategoriyle ilgili olarak en fazla “karadelik” (f: 3) metaforunun kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; karadelik, ateş topu, canavar, kanser, kaynayan su, yangın ve sel gibi felaket içeren durumlar biçimindedir. Felaket kategorisi metafor sayısı bakımından (7) “enerji” kategorisiyle beraber yedinci ve frekans dağılımı (f: 8) bakımından beşinci sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi karadelik gibidir. Çünkü yanlış uygulamalar deliği büyütür. (EÖ 31)

Ekonomi ateş topu gibidir. Tutanın elinde kalır. (KÖ 5)

Ekonomi canavar gibidir. Herkesi korkutur. (KÖ 8)

Ekonomi kaynayan su gibidir. Su ısındıkça, kaynamaya başladıkça iyiye gidiyor sanırsın ama bir bakmışsın suyun kalmamış. (EÖ 35)

Ekonomi sel gibidir. Çünkü siler süpürür götürür posası alt gruba kalır alt gruba. Üst gelir grubuna akar. (EÖ 48),

Ekonomi yangın gibidir. Körükledikçe büyür. (EÖ 58)

Ekonomi Kavramına İlişkin “İnsan” Kategorisindeki Metaforlar

“İnsan” kategorisinde 7 sınıf öğretmeni tarafından 7 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu kategorideki metaforlara bakıldığında ekonominin insan gibi tanımlandığı görülmektedir. Metaforlar ve bu metaforların frekans dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 14. “İnsan” Kategorisinde Oluşturulan Metaforlar

	Metaforlar	Frekans
1	Çocuk	1
2	Dağcı	1
3	Ergen bir insan	1
4	Ergenlik çağındaki çocuk	1
5	Kadın	1
6	Yaşlı insan	1
7	Baba	1
	Toplam	7

Tablo 14 incelendiğinde bu kategorideki tüm metaforların birer kez kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorideki öğretmenlere göre ekonomi; çocuk, dağcı, ergen bir insan, ergenlik çağındaki çocuk, kadın, yaşlı insan ve baba gibi insanlar şeklindedir. “İnsan” kategorisi metafor sayısı (7) bakımından “felaket” kategorisiyle beraber yedinci ve frekans dağılımı bakımından (f: 7) yedinci sıradadır.

Bu kategoriye ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından oluşturulan metafor örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ekonomi çocuk gibidir. İlgilenmezseniz ahlakı bozulur. (EÖ 13)

Ekonomi dağcı gibidir. Sürekli yukarı tırmanır. (KÖ 12)

Ekonomi ergen bir insan gibidir. Kontrol etmek zordur. (EÖ 20)

Ekonomi ergenlik çağındaki çocuk gibidir. Her ne kadar çok hareketli, savruk ve dengesiz görünse de yakın zamanda güçlenip diri ve aksiyoner aynı zamanda çok enerjik olacağı bellidir. (EÖ 21)

Ekonomi kadın gibidir. Çünkü anlaşılması ve uyum sağlaması zordur. (EÖ 30)

Ekonomi baba gibidir. Alış veriş konusunda ikisi de gerçekçidir. (EÖ 5)

Ekonomi yaşlı insan gibidir. Hiç bir şey yapamıyor her şey durdu. (KÖ 50)

Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenlerin tarafından “ekonomi” ile ilgili meydana getirilen metaforlar incelenmiş ve incelenen metaforlar ifade ettiği anlam bakımından kategoriler içerisinde toplanmıştır. Çalışmada incelenen kategoriler ve bu kategoriler içerisinde yer alan metaforlar sınıf öğretmenlerinin “ekonomi” kavramına yönelik algılarını ortaya koyabilecek niteliktedir. “Ekonomi” ile ilgili 109 Sınıf Öğretmeni tarafından 88 farklı metafor meydana getirdiği görülmüştür.

Çalışmaya katılan öğretmenler “ekonomi” kavramını ifade etmek için en fazla “hava durumu” (5), “hayat” (4), “sağlık” (3) ve “tarım” (3) metaforlarını seçtikleri görülmüştür. Bu metaforların izah cümleleri incelendiğinde öğretmenlerin hava durumu metaforu ile ekonomi noktasında çok fazla farklılık ve beklenmeyen durumla karşılaşılabilindiği izlenimini vermektedirler. “Hayat” metaforunun izah cümlelerine bakıldığında da “Her şeyimiz ekonomiye bağlıdır.” Cümlesi hariç aynı durum gözlemlenmiştir. Benzer durum “sağlık” ve “tarım” metaforlarında da ekonomik inişli çıkışlı, iyi kötü gibi farklı durumlar arzettiğini gösteren izahat cümleleri kurulmuştur.

Bunlarla birlikte öğretmenlerce ortaya konulan bir çok metafor, katılımcıların “ekonomi” kavramına yönelik algılarını yansıması bakımından anlamlı görülmüştür. Öğretmenlerin ekonomiyi hayatlarının çok farklı noktaları için anlamlı olarak görmeleri çalışma sonucunda elde edilen kazanımlardan birisi olarak önümüze gelmektedir.

Metaforik algıları bakımından öğretmenlerin verdiği yanıtlara cinsiyet tarafıyla bakıldığında bir farklılık görülmemiştir. “Hava durumu”, “hayat”, “tarım” gibi birden fazla tekrar eden metaforlar hem kadın hem de erkek öğretmenler tarafında dile getirilmiştir. Bu durum aynı kategori içerisinde yer alan metorlarda da görülmektedir. “Felaket” kategorisi içerisinde yer alan 8 metaforun 4’ü kadın ve 4’ü de erkek öğretmenler tarafından ifade edilmişlerdir.

Gündüz, Saygılı ve Sulak’ın (2014) Sınıf Öğretmenlerinin Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Değerler Eğitimiyle Kazandırılmak İstenen Davranışlara Yönelik Metaforik Algıları başlıklı çalışmalarının kıdem boyutunda adalet davranışıyla ilgili en fazla oluşturulan metafor “terazi” olmuştur. Adalet ve ekonomi birlikte düşünüldüğünde

ekonomik yaşamda da dengelenmiş bir eşitliğin olmasının istenmesi söylenebilir. Aynı çalışmada öğretmenlerin özgürlük değerine ilişkin en fazla ürettikleri ikinci metaforun “para” olduğu görülmüştür. Bu durum insanların ekonomik açıdan satın alabilirliğinin onları daha özgür yaptıkları şeklinde ifade edilebilir.

Öğretmen Adaylarının Eğitim ve Bazı Temel Kavramlara İlişkin Metaforik Algıları (Turan, Yıldırım, & Tıkman, 2016) isimli çalışmada, öğretmen adayları “eğitim” kavramına ilişkin en fazla oluşturdukları ikinci metafor “ağaç” olmuştur. Ağaç tabiatta bir bütün halde bulunan ve yaşaması için gerekli olan toprak hava su gibi etmenler olmadan canlılığını devam ettiremeyen bir varlıktır. Eğitimin sürekliliğinde de ağaçta olduğu gibi okul, öğrenci, öğretmen gibi etmenler göz ardı edilemez. Ekonomide de durum farksızdır. Ekonominin olması için sermaye, çalışan, pazar gibi elemanlarının bulunması şarttır. Yine, Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türk Eğitim Tarihi Dersine İlişkin Algıları: Bir Metafor Analizi (Bolat, 2017) adlı çalışmada “ağaç” metaforu en fazla üretilen metafor olmuştur. Çalışmamızda da “ağaç” metaforunun benzer durumlar için ifade edilmiş olması bakımından önemlidir.

Su metaforu sınıf öğretmenlerinin “Tarih” Kavramına İlişkin Algılarının Mecazlar/Metaforlar Yardımıyla Analizi (Er Tuna & Mazman Budak, 2013) adlı makale en fazla üretilen ikinci metaforlardan olmuştur. Bu çalışmada “olmazsa olmaz” ve “elde durmayan” olarak nitelendirilen “su” metaforu birden fazla kez üretilen metaforlar arasındadır.

Erarslan (2011) metafor için bilinmeyen şeylerin öğretilmesi için mükemmel bir teknik, öğrenilen bilgilerin akılda tutulması ve hatırlanması hususunda geçerliliği kanıtlanmış bir araçtır, demektedir. Metaforların bu boyutuna dikkat edildiğinde, metaforlar öğrencilere istenilen kavramların öğretilmesinde mühim bir yere sahiptir.

Sonuç olarak metaforlar, sınıf öğretmenlerinin ekonomi kavramına yönelik sahip oldukları algıları anlamada kullanılabilir. Aynı zamanda metaforlar, sınıf öğretmenlerinin bu algıları yoluyla hem ekonomi kavramını açıklamada hem de bu kavramın öğrencilere aktarılması noktasında ele alınabilir.

Yapılan bu çalışma sonucunda şu öneriler sunulabilir:

1. Ekonominin hayatımızdaki yeri göz önüne alındığında ekonomi okuryazarlığı gelişmiş öğretmenler yetiştirmek için kurum içi eğitimler sağlanabilir.
2. Okul Öncesi Öğretmenleri, ortaokul öğretmenleri, lise öğretmenleri gibi kademe öğretmenlerinin görüşlerinin de incelendiği benzer çalışmalar yapılabilir.
3. Elde edilen sonuçlar kademeler ya da branşlar arasındaki öğretmenlerin görüşlerin benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırılabilir.
4. İlgili literatürde ekonomi kavramına yönelik çalışmalar yeterli seviyede değildir. Finans, para, alış-veriş, ticaret, iktisat gibi benzer kavramlarla da metafor çalışmaları yapılabilir.
5. Metafor analizi metodolojisinin yanı sıra, öğretmenlerin ekonomi kavramına dair tutumlarını belirlemek için anket veya mülakat gibi nicel yöntemleri de kullanılarak ilgili araştırmaların derinliği artırabilir.

Kaynakça

- Aydın, E., & Sulak, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yönelik metafor algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 482-500. <https://doi.org/10.14686/buefad.v4i2.5000148420>
- Bayrı, Y., & Akçacı, T. (2020). Metafor yöntemi ile temel ekonomik ve finansal kavramların algı seviyelerinin belirlenmesi: Kilis örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 12(23), 452-473. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.795931>
- Bolat, Y. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının Türk eğitim tarihi dersine ilişkin algıları: Bir metafor analizi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(38), 12-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/30676/309412>
- Cohen, L., Lawrence, M., & Keith, M. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods* (2nd ed.). Sage.
- Döş, İ. (2010). Aday öğretmenlerin müfettişlik kavramına ilişkin metafor algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 607-629. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223448>

- Ekici, G. (2017). Öğretmen adaylarının bilgisayar kavramına ilişkin metaforik algıları. *Gaziantep Üniversitesi Journal Social Science*, 15(3), 755-781. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223085>
- Er Tuna, Y., & Mazman Budak, F. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarih" kavramına ilişkin algılarının mecazlar/metaforlar yardımıyla analizi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 609-642. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.600>
- Erarslan, L. (2011). Sosyolojik Metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 27(1), 1-22. <https://www.bingol.edu.tr/media/208383/sosyolojik-dusunme-bolum9-Sosyolojik-Metaforlar.pdf>
- Eren, F., Çelik, İ., & Aktürk, A. (2016). Ortaokul öğrencilerinin Facebook algısı: Bir metafor analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 635-648. <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/118845/makaleler/22/2/arastirmax-ortaokul-ogrencilerinin-facebook-algisi-bir-metafor-analizi.pdf>
- Giren, S., & Durak, E. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin oyuncak kavramına ilişkin metaforik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 561-575. <https://doi.org/10.14686/buefad.v4i2.5000143590>
- Gündüz, M., Saygılı, G., & Sulak, S. (2014). Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algıları. *Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10, 73-94. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/22665/242053>
- Güveli, E., İpek, A., Atasoy, E., & Güveli, H. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik kavramına yönelik metafor algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(2), 140-159. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/201318>
- Kaya, M. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "küresel ısınma" kavramına yönelik metafor algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 117-134. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2457/31310>
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and Images of Classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175. <https://doi.org/10.1080/00228958.2005.10532066>
- Memişoğlu, H., & Güçin, G. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "darbe" kavramına ilişkin görüşlerinin metaforla belirlenmesi. *Turkish Studies*, 12(16), 387-400. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11876>
- Ocak, Ş., Çiydem, E., & Akdoğan, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kimlik ve kültür kavramlarına yönelik metafor algıları. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 59-71. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.360685>
- Onur, S. (2004). Literatürde ekonomi-politika ilişkisi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 6(1), 1-7. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iscuc/issue/25510/268960>
- Pesen, A., Kara, İ., & Gedik, M. (2005). Çocuk gelişimi bölümü 2. Sınıf öğrencilerinin "müdür kavramına ilişkin metafor algıları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 28-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbid/issue/17332/180994>
- Şahin, A. (2019). Eğitimde bilişim teknolojisi kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri: Metafor çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 121-159. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.492882>
- TDK. (2023, 12 15). *Güncel Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alınmıştır
- Topçu, N. (2017). *Sosyoloji*. Dergâh Yayınları.
- Tortop, H. S. (2013). Öğretmen adaylarının üniversite hocası hakkındaki metaforları ve bir değerlendirme aracı olarak metafor. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2, 153-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61507/918464>
- Turan, M., Yıldırım, E., & Tıkman, F. (2016). Öğretmen adaylarının eğitim ve bazı temel kavramlara ilişkin metaforik algıları. *Education Sciences*, 11(4), 2017-242. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/24571/260183>
- Uğurlu, Z. (2018). Öğretmen adaylarının üniversite kavramına ilişkin algılarının metafor analizi. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 82-97. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cybd/issue/37095/411569>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F., Göçen, S., & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: Bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 151-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17382/181569>